

Dítě raného věku v ambulanci klinického logopeda

PhDr. Karolína Rybková, Ph.D.

Mgr. Kateřina Fritzlová

Cílová problematika

- Raná logopedická intervence (RLI) je koncept péče poskytované dětem ve věku 0 - 36měsíců
- V rámci logopedické ambulance 2 hlavní skupiny cílové problematiky:

Komunikace

Příjem stravy

Jaké děti?

- Děti s identifikovaným rizikem
 - těžká prematura
 - genetické poruchy,
 - chromozomální aberace,
 - neurologická onemocnění,
 - vrozené poruchy metabolismu,
 - sluchové poruchy
 - děti s FAS

- Děti s potenciálním rizikem
 - střední a lehká prematura
 - děti s lehčími perinatálním rizikem
 - pozitivní rodinná anamnéza

Rizikové faktory

Příjem stravy a orálně motorické dovednosti

- problém se sáním
- problém s přechodem “na lžičku”
- problém kousání
- problém polykání
- odmítání druhu či textury potravy
- zdlouhavý orální příjem
- nepřibývá na váze
- chronické respirační infekty

Vývoj jazyka a komunikační schopnosti

- Neobjevují se prekurzory komunikace:
 - komunikační záměr a sdílená pozornost
 - užití gest a imitace pohybů
- Lingvistické komponenty:
 - malá slovní produkce, nespojuje slova (morfosyntaktické markery)
 - špatné porozumění
 - špatná srozumitelnost řeči

Kdo indikuje

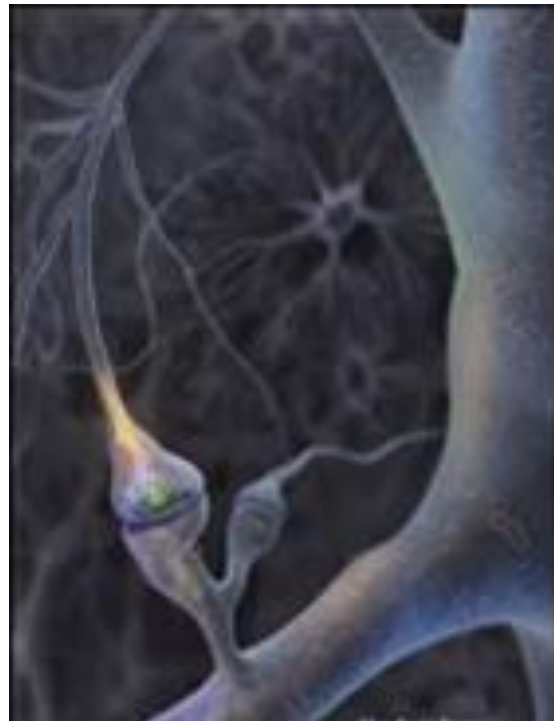
- Lékař - pediatr, neurolog, foniatr
- Nelékař zdravotník - fyzioterapeut, ergoterapeut, klinický psycholog, nutriční terapeut
- Rodič

Proč RLI? Senzitivní perioda pro vývoj jazyka

- “Senzitivita” mozku raného věku, připravenost na osvojování jazyka a komunikace (Kapalková a spol., 2025)
- Hypotézy kritického období ve vývoji jako senzitivní fáze pro učení a osvojování různých vývojových schopností včetně osvojování jazyka v raném věku do 3 let
- **Neuroplasticita do 3 - 4 let**

Juvenilní neuroplasticita

- **Schopnost přizpůsobení neuronálních struktur podnětům, které přichází**
- „automaticky otevřená“, vysoký stupeň bazálních neuroplasticity (Hubka, 2025)
- **Mechanismus plasticity spočívá v synapsích**
- Synaptická aktivita je korelát učení
- Synapse definují kapacitu mozku
- Synaptogeneze intenzivní v raném věku (Kráľ, 2025)



Synaptogeneze

Vývoj nervových buněk dětí - zahušťování dendritového stromu v průběhu věku od novorozence po 6.

Nárůst synaptické hustoty a tím počet synapsí v mozkové kůře

1. masivní synaptogeneze (0 - 12m)
2. synaptický overshoot (1 - 3)
3. synaptická eliminace (4 - 12....)

(Král, 2025)

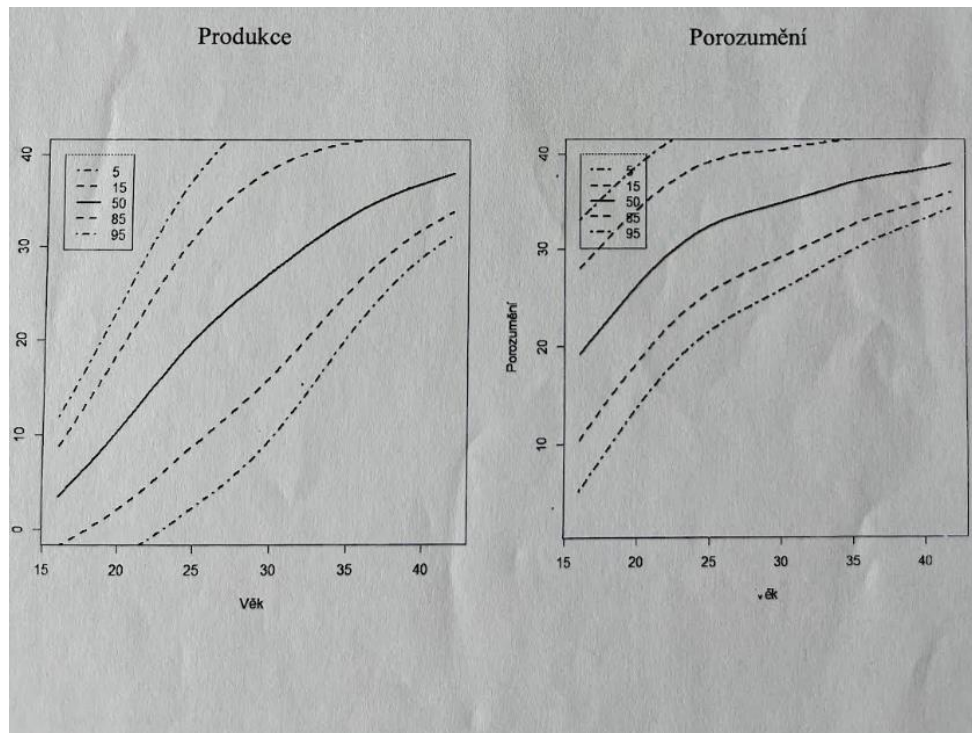
Před první návštěvou

- Dotazníky
 - osobní anamnéza
 - příjem stravy SDPP
 - SDDS
- Videa
 - běžná hra
 - příjem stravy
 - komunikace s rodičem
 - motorická aktivita

Screening komunikace

SDDS 16-42 Stručný dotazník dětského slovníku	
Jméno a příjmení dítěte:	Datum narození:
Věk (rok; měsíc):	Datum testování:
Administroval a vyhodnotil:	Vyplnil: matka – otec – jiná osoba:
Místo:	

Slovo	Říká	Rozumí	Slovo	Říká	Rozumí
1 kykyryký			21 nebe		
2 dobrou noc			22 strom		
3 auto			23 večer		
4 pastelka			24 tady		
5 marmeláda			25 hodně		
6 rohlík			26 moje		
7 hrášek			27 kde		
8 oblečení			28 žádný		
9 tričko			29 dlouhý		
10 sprcha			30 suchý		
11 okno			31 malý		
12 šuplík			32 chít		
13 kartáček			33 jít		
14 nos			34 dát		
15 nehet			35 zlomit		
16 kamarád/-ka			36 brečet		
17 babička			37 házet		
18 pes			38 opravovat		
19 želva			39 bydlet		
20 liška			40 skončit		



Screening příjem potravy

DPP 0 – 30

Dotazník příjmu potravy dítěte

(Rybková, Fritzlová, 2023), cop

Jméno a příjmení dítěte	Datum narození
Týden narození	Datum testování
	20. 3. 2023
Motorika	Alergie zjištěny
bez nutnosti fyzioterapie	
Administroval a vyhodnotil	Vyplnil
	matka

Jev	ano	ne	část*	Jev	ano	ne	část*
Věk 0–3 měsíce				Věk 9–30 měsíců			
krmení sondou	☐	☐	☐	problémkousání	☐	☐	☐
problém rozkojení	☐	☐	☐	kašle při jídle	☐	☐	☐
problém kojení stálý	☐	☐	☐	zvýšené dávání	☐	☐	☐
obtíže přechod láhev	☐	☐	☐	zvýšené slinění	☐	☐	☐
únik mléka koutky	☐	☐	☐	ji dlouho	☐	☐	☐
zadýchávání u krmení	☐	☐	☐	ji malé objemy	☐	☐	☐
zdoluhavé krmení	☐	☐	☐	tekutiny z hrníčku odmítá	☐	☐	☐
neklid při kojení	☐	☐	☐				
režim krmení nepravidelný	☐	☐	☐	Společná položka			
reflux	☐	☐	☐	Smyslové podněty – reakce:	vys.	nízká	norm.™
Věk 4–9 měsíců				na zvuk	☐	☐	☐
příkrmý zavedeny (měsíc)	☐	☐	☐	na doteky	☐	☐	☐
lžičku odmítá	☐	☐	☐	při hygieně	☐	☐	☐
zvýšené dávání	☐	☐	☐	při čištění zubů	☐	☐	☐
vadí kousky	☐	☐	☐	na dotek potravin	☐	☐	☐
nepolyká	☐	☐	☐	vkládá hračky do úst	☐	☐	☐
plive	☐	☐	☐	(nevkládá-li vůbec zaškrtněte „nízká“)			
odmítá tekutiny	☐	☐	☐	Nemocnost:	vys.	nízká	norm.™
kašle při pití	☐	☐	☐	nemocnost dítěte	☐	☐	☐



Dotazník příjmu stravy dítěte a chování při stravování

Jméno a příjmení	Týden narození	Věk v měsících (biologický)			
Datum testování	Hmotnost při narození	Vyplnil			
Potíže s příjmem stravy	ANO	NE			
Délka trvání potíží (v měsících)		měsíců			
Aktuální potíže s příjmem stravy	ANO	NE			
V péči odborníka pro řešení potíží s příjmem stravy (zakroužkujte)	pediatri z rizikové ambulance, pediatr, gastroenterolog, nutriční terapeut, ergoterapeut, logoped, laktiční poradkyně				
Péči daného odborníka mi doporučil (zakroužkujte)	pediatri, pediatr z rizikové ambulance, kamarád/známy, vlastní iniciativa, jiné				
Reakce na smyslové podněty	nízká	norma	vysoká		
na doteky					
při čištění zubů					
při hygieně					
při znečištění					
0 - 3 měsíce					
Příjem stravy	Chování				
Sondování	ANO	NE	Dítě se o jídlo samo hlásí	ANO	NE
Pokud ANO, délka sondování v týdnech			Plác před jídlem	ANO	NE
Potíže s rozkojením	ANO	NE	Neklid během jídla	ANO	NE
Obtíže s přechodem na láhev	ANO	NE	Plác po jídle	ANO	NE
Zdoluhavé krmení	ANO	NE	Dlouhé spánky	ANO	NE
Nízké objemy	ANO	NE	Usínání během jídla	ANO	NE
Zvracení po krmení	ANO	NE	Krmení na etapy	ANO	NE
Zadýchávání se u krmení	ANO	NE			
Nutný dokrm	ANO	NE			
Dokrm (zakroužkujte)	Mateřské mléko/ kojenecká formule/ vysokokalorické mléko				
	Láhev/laktiční pomůckou/kašlíkem/lžičkou/sondou				

Video od rodičů před I. návštěvou

František 33 měsíců

Amálka 14M

První návštěva

- Odběr osobní a rodinné anamnézy
- Analýza videí
- Pozorování dítěte během spontánní hry
 - hodnocení RoND (analýza rodičovské komunikační strategie a komunikačního stylu)
 - hodnocení dle Laheyové modelu vývoje řeči (založený na pozorování projevů dítěte v běžných situacích, adaptace do ČJ Kapalková-Fečková, 2002)

Prekurzory komunikace dle modelu Laheyové

- Předverbální projevy, které by měly přecházet vlastnímu vývoji řeči/jazyka
- Každý z druhů předverbálního chování má přímou souvislost s pozdější komunikací

Prekurzory použití

- pohled
- společná pozornost
- výměna rolí
- referování

Prekurzory obsahu

- hledání a ukryvání předmětu
- činnosti s předměty

Prekurzory formy

- imitace pohybů
- vokalizace
- suprasegmentální prvky
- užití konvenčních fonetických forem

Klinické vyšetření při problematickém příjmu stravy

- Příjem stravy
 - vyšetření dutiny ústní, orálních reflexů
 - orálně-motorické dovednosti
 - příjem jednotlivých struktur
 - celková senzitivita, chování při stolování

Diagnostické nástroje

- Škály PMV
- SDDS 16 – 42, DOVYKO I a II
- ICS škála hodnocení srozumitelnosti řeči
- M-CHAT
- Protokol Terapie orální pozice
- Senzorický protokol
- NOMAS, IDF I a II, EFS, DDS test

Škála hodnotiaca zrozumiteľnosť reči v kontexte: Slovak

Intelligibility in Context Scale (ICS): Slovak

(McLeod, Harrison, & McCormack, 2012)

Preložila (Translated by): Dana Buntová, Ph.D., Comenius University, Slovakia, 2013

Meno dieťaťa (Child's name): _____

Dátum narodenia dieťaťa (Child's date of birth): _____ chlapec/dievča (Male/Female): _____

Jazyk, ktorým dieťa hovorí (Language(s) spoken): _____

Dátum (Current date): _____ Vek dieťaťa (Child's age): _____

Osoba, ktorá vyplnila škálu (Person completing this form): _____

Vzťah ku dieťaťu (Relationship to child): _____

Následujúce otázky zisťujú do akej miery je zrozumiteľná reč vášho dieťaťa pre rôznych ľudí. Prosím pri zodpovedaní každej otázky sa zamyslite nad rečou vášho dieťaťa za posledný mesiac. Pri každej otázke zakrúžkujte jedno číslo.

(The following questions are about how much of your child's speech is understood by different people. Please think about your child's speech over the past month when answering each question. Circle one number for each question.)

	vždy (Always)	zvyčajne (Usually)	niekedy (Sometimes)	zriedka (Rarely)	nikdy (Never)
1. Rozumiete vy vášmu dieťaťu? ¹ (Do you understand your child?)	5	4	3	2	1
2. Rozumejú vášmu dieťaťu blízki členovia vašej rodiny ? (Do immediate members of your family understand your child?)	5	4	3	2	1
3. Rozumejú vášmu dieťaťu vzdialení členovia vašej rodiny ? (Do extended members of your family understand your child?)	5	4	3	2	1
4. Rozumejú vášmu dieťaťu jeho kamaráti ? (Do your child's friends understand your child?)	5	4	3	2	1
5. Rozumejú vášmu dieťaťu vaši známi ? (Do other acquaintances understand your child?)	5	4	3	2	1
6. Rozumie vášmu dieťaťu jeho učiteľka ? (Do your child's teachers understand your child?)	5	4	3	2	1
7. Rozumejú vášmu dieťaťu cudzí ľudia ? ² (Do strangers understand your child?)	5	4	3	2	1
Celkové skóre (TOTAL SCORE) =	/35				
Priemer celkového skóre (AVERAGE TOTAL SCORE) =	/5				

¹ Škála môže byť použitá na hodnotenie reči dozrelych ak nahradíte slovo dieťať slovom dospelý.

(This measure may be able to be adapted for adults' speech, by substituting child with spouse.)

² Termín cudzí môže byť nahradený termínom neznámi ľudia. (The term strangers may be changed to unfamiliar people)

Táto verzia Škály hodnotiacej zrozumiteľnosť reči v kontexte môže byť rozmnožovaná.

(This version of the Intelligibility in Context Scale can be copied.)

Intelligibility in Context Scale is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/).

McLeod, S., Harrison, L. J., & McCormack, J. (2012). The Intelligibility in Context Scale: Validity and reliability of a subjective rating measure.

Journal of Speech, Language, and Hearing Research, 55(2), 648-656. <http://jslhr.asha.org/cgi/content/abstract/55/2/648>

Journal of Speech, Language, and Hearing Research, 55(2), 648-656. <http://www.cslu.edu.au/research/multilingual-speech/ics>. Published June, 2013.



McLeod, S., Harrison, L. J., & McCormack, J. (2012). Škála hodnotiaca zrozumiteľnosť reči v kontexte: Slovak [Intelligibility in Context Scale: Slovak]. (D. Buntová, Trans.). Bathurst, NSW, Australia: Charles Sturt University. Retrieved from <http://www.cslu.edu.au/research/multilingual-speech/ics>. Published June, 2013.

M-CHAT-R™

Odpovedzte prosím na nasledujúci otázku. Myslete na to, jak se dítě obvykle chová. Pokud dítě danou aktivitu provedlo několikrát, ale běžně to nedělá, odpovězte prosím **ne**. Zakroužkujte prosím **ano** nebo **ne** u každé otázce. Mnohokrát děkujeme.

1. Pokud ukážete na něco na opačné straně místnosti, podívá se na to Vaše dítě? (např. ukážete-li na hračku nebo zvířátko, podívá se na ně?)	Ano	Ne
2. Napadlo Vás někdy, že by Vaše dítě mohlo být neslyšící?	Ano	Ne
3. Hraje si Vaše dítě jako "na něco"? (např. předstírá, že pije z prázdného hrnku, že telefonuje, nebo předstírá, že krmit panenku či plyšové zvířátko?)	Ano	Ne
4. Leze Vaše dítě rádo po různých věcech? (např. po nábytku, po prolézačkách na dětském hřišti, nebo po schodech.)	Ano	Ne
5. Dělá Vaše dítě neobvyklé pohyby prsty blízko svých očí? (např. kroutí prsty v blízkosti očí?)	Ano	Ne
6. Ukazuje Vaše dítě jedním prstem, aby požádalo o nějakou věc či o pomoc? (např. ukazuje na jídlo nebo hračku, na které nedosáhne?)	Ano	Ne
7. Ukazuje Vaše dítě jedním prstem, aby Vás upozornilo na něco zajímavého? (např. ukazuje na letadlo na obloze nebo velké nákladní auto na silnici?)	Ano	Ne
8. Zajímá se Vaše dítě o jiné děti? (např. sleduje jiné děti, směje se na ně nebo jde za nimi?)	Ano	Ne
9. Nosí Vám Vaše dítě různé věci, jen aby Vám je ukázalo, nikoliv jako žádost o pomoc? (např. ukáže Vám květinu, plyšové zvířátko nebo autíčko na hrani?)	Ano	Ne
10. Reaguje Vaše dítě, když na něj zavoláte jménem? (např. vzhledně k Vám, začne mluvit, žvatlat nebo přerušit dosavadní činnost, když na něj zavoláte jménem?)	Ano	Ne
11. Když se na své dítě usmějete, oplátí Vám úsměv?	Ano	Ne
12. Rozruší Vaše dítě každodenní zvuky? (např. křičí nebo pláče v reakci na zvuky jako jsou například zvuk vysavače či hlasitá hudba?)	Ano	Ne
13. Chodí Vaše dítě?	Ano	Ne
14. Divá se Vám Vaše dítě do očí, když s ním mluvíte, hraje se spolu, nebo jej oblékáte?	Ano	Ne
15. Snaží se Vaše dítě napodobovat Vaše pohyby? (např. mává na rozloučenou, tleská nebo vydává legrační zvuky, pokud to uděláte Vy?)	Ano	Ne
16. Pokud se podíváte nějakým směrem, rozhlíží se Vaše dítě, aby zjistilo, na co se díváte?	Ano	Ne
17. Snaží se Vás Vaše dítě přimět, abyste se na něj divali? (např. dívá se na Vás, když chce pochválit, nebo říká, "podívejte se"?)	Ano	Ne
18. Pochopí Vaše dítě pokyn, který mu dáte? (např. pochopí Vaše dítě pokyny jako "dej tu knížku na židli" nebo "přines mi deku", aniž byste na dané předměty museli ukazovat?)	Ano	Ne
19. Pokud nastane nová situace, podívá se na Vás Vaše dítě, aby vidělo, jak na ni reagujete? (např. pokud slyší zvláštní či neznámý zvuk, nebo spatří novou hračku, podívá se Vám do obličje?)	Ano	Ne
20. Má Vaše dítě rádo pohybové aktivity? (např. houpete-li jej na houpačce nebo na svém klíně.)	Ano	Ne

Úskalí diagnostiky

- Komorbidita neurovývojových poruch
- Nejednoznačný, nebo proměnlivý klinický obraz
- Plná dg. po 3 roce - přesnější manifestace dg. kritérií pro konkrétní poruchy (ve smyslu MKN-11, nebo DSM 5) a to v diferenciální diagnostice:
 - PAS
 - intelektové poruchy
 - poruchy řeči a jazyka
 - poruchy aktivity a pozornosti
 - vývojové poruchy učení

Cíle terapie a terapeutické nástroje pro oblast komunikace

Nepřímá stimulace jazykového a řečového vývoje dítěte

- Edukace rodičů v používání efektivních komunikačních strategií (viz výzkum Romeo et al., 2018. Neurosci)
- Dialogické interaktivní čtení a prohlížení knih s dítětem

Terapeutické nástroje pro oblast komunikace

Přímá stimulace jazykového vývoje

- Nácvik užití gest
- Rozvoj jádrové slovní zásoby
- StiFor stimulace fonetického repertoáru
- O.T.A intervence (stimulace sdílené pozornosti u dětí s pozitivním screeningem autismu ve věku 17-30m)

Klinická logopedie: Terapie-autismu-cz



Cíle terapie a terapeutické nástroje pro oblast příjmu potravy

- Koncept cue-based feeding
- Handling /manipulace s dítětem
- SOFFI, PIOMI
- Strategie pro normalizaci ústní senzitivity
- OPT program a pomůcky pro problematický příjem potravy

Frekvence terapií

- Monitoring
- Intenzivní terapie (přímá x nepřímá)
- Možnost okamžité podpory/úpravy techniky díky aktuálním videím

Multioborová spolupráce

- Lékařští odborníky - pediatr, neurolog, foniatr, gastroenterolog, rehabilitační lékař, ORL lékař
- Nelékařští odborníci - fyzioterapeut, ergoterapeut, klinický psycholog, psychoterapeut, nutriční terapeut
- Rodina
- Raná péče

Efektivita RLI

Faktory ovlivňující efektivitu:

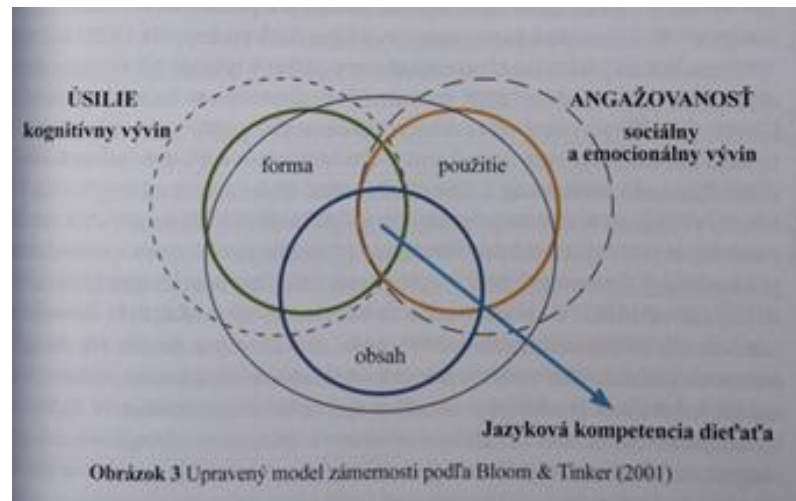
- Obecně bio-psycho-sociální environmentální faktory
- Zásadní vliv rodiny na vývoj dítěte a VJŘ

Výzkumy:

30 million word gap discussion by age 4 (Hart, Risley, 1995; Golinkoff et al., 2019; Rowe, 2012),

Maternal sensitivity affects the outcomes of hearing therapy (Quittner et al., 2013) in Král, 2025, Hubka, 2025

Upravený model Laheyové od Blomm, Tinker (2021). Angažovanost dítěte jako hnací síla jazykového vývoje



Zdroje a literatura:

- Bahr, D.CH., 2001. *Oral Motor Assessment and Treatment, Ages and Stages*, USA: Allyn&Bacon. ISBN 0-205-29786-2
- Buntová, D., 2023. *Stimulace fonetického repertoáru StiFor*, AKL ČR. ISBN 978-80-903312-8-0
- Bytešníková, I., 2015. *Koncepce rané logopedické intervence v České republice. Teorie, výzkum, terapie*. Praha, Masarykova Univerzita. ISBN 978-80-2107561-0
- Červenková, B., 2022. *Neverbální komunikace kojenců narozených předčasně jako způsob funkčního hodnocení stavu centrální nervové soustavy*. Listy klinické logopedie 01/2022
- Červenková, B., 2020. *Raná intervence u předčasně narozených dětí s rizikem rozvoje dětské mozkové obrny*, Listy klinické logopedie 01/2020
- Horňáková, K., Kapalková, S., Mikulajová, M., 2009. *Jak mluvit s dětmi od narození do tří let*. Praha, Portál. ISBN 978-80-7367-612-4
- Kapalková, S., Tokárová, O., Ruhlovská, M., 2025. *Raná logopedická intervence*. Bratislava, Univerzita Komenského. ISBN 978-80-223-5964-1a
- Langmeier, J., Krejčířová, D., 2024. *Vývojová psychologie*. Grada, Praha. ISBN 978-80-247-1284-0
- Marshalla, P., 2001. *Oral-Motor Techniques in Artikularion a Phonological Therapy*, , USA: Millenium Edition Revised. ISBN 0-9707060-3-0
- Rybková, K. 2025. *Logopedická intervence u dětí s obtížným perorálním příjmem. Prevalence výskytu problematického příjmu stravy u rizikových novorozenců*. Dizertační práce. UK Praha [140127560.pdf](#)
- Weberová, M. a kol. 2020. *Předčasně narozené dítě: Následná péče, kdy začíná a kdy končí*, Praha, Grada. ISBN 978-80-271-1745-1

Webinář *Raná intervence u dětí s poruchami sluchu*:

Král', A., 2025. *Kritická vývojová perioda pre poučutie a reč*.

Hubka, P., 2025. *Potreba integratívneho prístupu k vývinu dieťaťa s poruchami sluchu*

[synaptogenesis – YouTube](#)
[Synaptic Pruning. Animation](#)

Děkujeme za pozornost

www.logopedie-fritzlova.cz
www.logorybka.cz

.